

Dina studenter är sämre än schimpanser

Berättelse

Det var februari 2006. Hans Rosling stod på en scen i Monterey i USA, på en stor konferens som heter TED. Salen var full av framgångsrika människor: forskare, chefer och uppfinnare. Hans var läkare och professor från Sverige. Nu skulle han hålla sitt första stora föredrag inför hela världen.

Han började inte med en lång förklaring. I stället berättade han om ett test. Han hade ställt enkla frågor om världen till sina egna studenter på Karolinska Institutet. Frågorna handlade om vilka länder som var fattiga och vilka som var rika, och om barn som dog. Studenterna svarade ofta fel.

Sedan log Hans och sa något oväntat. Hans studenter hade svarat sämre än om man hade frågat schimpanser! En apa som väljer på måfå skulle nämligen gissa rätt oftare. Människorna i salen skrattade högt. Men Hans menade allvar: vi tror att vi vet hur världen ser ut, men ofta har vi fel.

Sedan vände han sig mot en stor skärm. Där fanns hundratals färgglada bubblor, och varje bubbla var ett land. När han startade programmet började bubblorna röra på sig. De flyttade sig uppåt och åt höger, år för år. Det betydde att människor levde längre och fick det bättre.

Hans pekade med en lång pinne och pratade snabbt, nästan som en sportkommentator på en match. "Här kommer Kina!" ropade han. Publiken satt tysta och fascinerade. När föredraget var slut hade Hans visat något viktigt: världen var bättre än många trodde, och statistik kunde faktiskt vara spännande.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en konferens	ett stort möte där man håller föredrag
ett föredrag	när någon pratar inför en publik
framgångsrik	någon som har lyckats väl i livet
ett test	en uppgift som mäter vad man kan
en schimpans	en stor apa
på måfå	Han tog en bok på måfå från hyllan.
menade allvar	skämtade inte
en skärm	en stor platta som visar bilder
en bubbla	här: en cirkel på skärmen
statistik	siffror som beskriver verkligheten
en sportkommentator	någon som berättar livligt om en match
fascinerad	Han blev fascinerad av stjärnorna på himlen.

Läsförståelsefrågor

1. Var och när hölls föredraget?
 1. I Sverige år 2000
 2. I Monterey i USA i februari 2006
 3. I Kina år 2010
2. Vad hade Hans testat sina studenter på?
 1. Matematik
 2. Enkla frågor om världen
 3. Att tala engelska
3. Vad sa Hans om sina studenters svar?
 1. De var bättre än alla andras
 2. De var sämre än om man frågade schimpanser
 3. De var helt rätt
4. Vad var varje bubbla på skärmen?
 1. En person
 2. Ett land
 3. Ett år
5. Stämmer påståendena? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Hans pratade snabbt, nästan som en sportkommentator.
 2. Bubblorna rörde sig nedåt och åt vänster.
 3. Hans var nervös och tappade bort sig under föredraget.
6. Varför skrattade publiken när Hans pratade om schimpanser? (öppen fråga)
7. Vad ville Hans egentligen visa med sitt föredrag? (inferens)

Facit

1. I Monterey i USA i februari 2006
1. Enkla frågor om världen
1. De var sämre än om man frågade schimpanser
1. Ett land
1. ja b) nej (de rörde sig uppåt och åt höger) c) det står inte i texten
- Exempel: Det var oväntat och roligt att en professor sa att hans egna studenter var sämre än apor.
- Exempel: Att vi ofta har fel om världen, men att den är bättre än vi tror – och att statistik kan vara spännande.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Scenen är Hans Roslings första TED-föredrag i februari 2006 (“The best stats you’ve ever seen”). Den kompletterar biografien genom att visa hur han blev känd. Tema: våra föreställningar om världen. Bra för att öva preteritum (stod, började, log, pekade) och tidsord. Be gärna deltagarna gissa på enkla världsfrågor och jämför med verkligheten.

Diskussionsfrågor

- Hans sa att vi ofta har fel om världen. Vad trodde du om världen innan du läste texten?
- Varför kan det vara bra att börja ett föredrag med något oväntat eller roligt?
- Tror du att statistik kan vara spännande? Varför eller varför inte?
- **Skriv (4 meningar):** Skriv om en gång då du fick veta att något du trodde var fel.

Källor och faktagranskning

- Wikipedia: Hans Rosling
- Karolinska Institutet: minnesord om Hans Rosling (ki.se)
- Gapminder Foundation (gapminder.org) och boken Factfulness (2018)
- The Lancet: obituary, Hans Rosling (2017)

Faktagranskad i juni 2026. Född 27 juli 1948 i Uppsala, död 7 februari 2017 i bukspottkörtelcancer. Distriktsläkare i Nacala, Moçambique 1979–1981; forskade om sjukdomen konzo, doktorsavhandling 1986. Biträdande professor vid Karolinska Institutet 1997, ordinarie professor från 1999. Medgrundare av Läkare Utan Gränser i Sverige 1993. Gapminder 2005; programmet Trendalyzer köptes av Google 2007. Factfulness gavs ut postumt 2018.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.